

બાળવિજ્ઞાન પ્રસ્તુત

# દાદા ભગવાન

ભાગ-૧



## પ્રસ્તાવના

‘દાદા ભગવાન’ વર્તમાન યુગના અજોડ આત્મજ્ઞાની પુરુષ હતા. એમને બાળપણથી જ આત્માને ઓળખવાની, પરમ તત્ત્વને પ્રાપ્ત કરવાની લગની હતી. રોજિંદા જીવનમાં બનતા દરેક પ્રસંગનું તેઓ વૈજ્ઞાનિક રીતે પૃથ્થકરણ કરતા, તેની પાછળની ભ્રામક લૌકિક માન્યતાઓથી દૂર રહી સાચી સમજણ અપનાવતા. એ રીતે એમણે પોતાનું જીવન તદ્દન નિરાળી ઢબે જ કંડાર્યું હતું. બાળપણથી જ તેમના જીવનના કેટલાય પ્રેરણાદાયી પ્રસંગો તેમના આવા ‘સંશોધક’ હૃદયને વાચા આપે છે.

સૌ કોઈને માટે દાદા ભગવાનની વાતો ખૂબ સુંદર દિશાસૂચન કરશે તેમજ જીવનનું ધ્યેય સમજવાની પ્રેરણા આપશે. એમના જીવનના પ્રેરણાદાયી પ્રસંગોનો હૃદયસ્પર્શી પરિચય આ પુસ્તિકા કરાવે છે.

‘દાદા ભગવાન’ના જીવન પ્રસંગોને એમના જ શ્રીમુખે નીકળેલી વાણીમાંથી તે જ રૂપે ચિત્રાંકિત કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે. આપને આ પુસ્તિકામાં ચિત્ર કે લખાણમાં કંઈ પણ ત્રુટિ લાગે તો તે સંકલનકર્તાની છે. આવી કંઈ પણ ક્ષતિ રહી ગઈ હોય તો તે માટે અમો આપના ક્ષમાપ્રાર્થી છીએ.

- જય સચ્ચિદાનંદ

### પ્રકાશક :

શ્રી અજીત સી. પટેલ

મહાવિદેહ ફાઉન્ડેશન

૫, મમતાપાર્ક સોસાયટી, નવગુજરાત કોલેજની પાછળ,  
ઉસ્માનપુરા, અમદાવાદ-૩૮૦૦૧૪, ગુજરાત, ભારત.  
ફોન : (૦૭૯) ૨૭૫૪૩૯૭૯, ૨૭૫૪૦૪૦૮.

### મુદ્રક :

મહાવિદેહ ફાઉન્ડેશન (પ્રિન્ટીંગ ડિવિઝન)  
પાર્શ્વનાથ ચેમ્બર્સ ભોંયરામાં, નવી રિઝર્વ બેંક પાસે,  
ઈન્કમટેક્સ, અમદાવાદ-૩૮૦૦૧૪, ગુજરાત, ભારત.  
ફોન : (૦૭૯) ૨૭૫૪૨૯૬૪, ૩૦૦૦૪૮૨૩

### પ્રાપ્તિ સ્થાન :

ત્રિમંદિર, સીમંધર સીટી, અમદાવાદ-કલોલ હાઈવે, અડાલજ,  
જીલ્લો : ગાંધીનગર - ૩૮૨૪૨૧. ગુજરાત, ભારત.  
ફોન : (૦૭૯) ૩૯૮૩૦૦૩૪

email : [balvignan@dadabhagwan.org](mailto:balvignan@dadabhagwan.org)  
website : [www.dadabhagwan.org](http://www.dadabhagwan.org)  
[kids.dadabhagwan.org](http://kids.dadabhagwan.org)

પ્રથમ આવૃત્તિ : ૫,૦૦૦ કોપી નવેમ્બર ૨૦૦૮

મૂલ્ય : ભારત રૂ. ૩૫, US \$ ૩ / GB £ ૨

© : All Rights Reserved - Mahavideh Foundation  
Address as above



# દાદા ભગવાન

ભાગ-૧



## “દાદા ભગવાન”

નામે વિખ્યાત થયેલા  
શ્રી અંબાલાલ પટેલનો  
જન્મ તા. ૮મી નવેમ્બર, ૧૯૦૮ના  
રોજ તેમના મોસાળ વડોદરા  
પાસે આવેલા તરસાળી  
ગામમાં થયો હતો.

તેમના પિતા મૂળજીભાઈ પટેલ  
તથા માતા ઝવેરબા ગુજરાતમાં  
ચરોતર પ્રદેશમાં આવેલા  
ભાદરણ ગામમાં રહેતા હતા.  
તેઓ કૌટુંબિક, સામાજિક  
તેમજ ધાર્મિક રીતે ખૂબ જ  
સુંદર અને આગવી પ્રતિભા  
ધરાવતા હતા.



ભાદરણ ગામ ખૂબ નાનું. ત્યારે સાતેક હજારની માંડ વસ્તી હશે. ગામના રહેવાસીઓમાં ઝવેરબાની તોલે કોઈ ના  
આવે, એવા એમના સંસ્કાર કંઈ ન્યારા જ હતા. તેઓ અત્યંત દયાળુ અને પરોપકારી વૃત્તિના હતા અને ખૂબ જ  
ઉમદા વિચારો ધરાવતા.

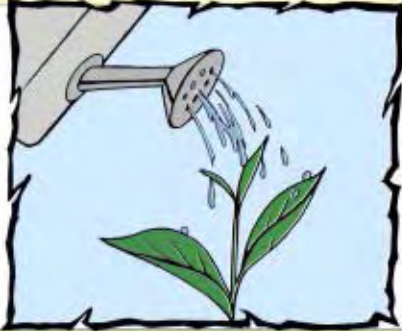


ઝવેરબાએ દીકરાના જન્મ પહેલાં આઠેક વર્ષ સુધી ઘી નહીં ખાવાની અંબા માતાની બાધા રાખેલી. ત્યાર બાદ જન્મેલા પુત્રનું નામ મા અંબાના લાલ એટલે અંબાલાલ પાડેલું.



અંબાલાલ નાના હતા ત્યારથી જ રૂપાળા અને મનમોહક હતા. તેઓ ખૂબ જ ચતુર અને બહાદુર હતા, સાથે સાથે ટીખળી અને મસ્તીખોર પણ હતા. એમનો ગલગોટા જેવો પ્રકુલ્લિત ચહેરો જોઈને પાડોશમાં રહેતા પુનીબાએ વહાલથી એમનું હુલામણું નામ 'ગલગોટિયા' પાડેલું. ગામના લોકો એમને લાડમાં 'ગલો' કહીને બોલાવતા.

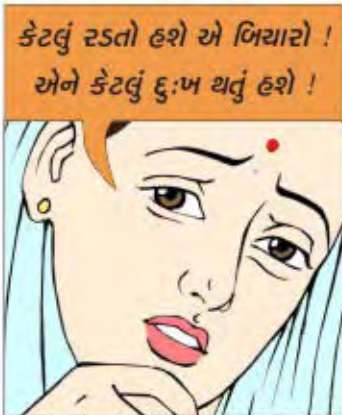
નાનપણમાં માતાની હૂંફ અને સામીપ્ય એમણે વધારે મેળવેલા. કોઈવાર ઝવેરબાને બહાર જવાનું થતું તો બાળક અંબાલાલને સૂતી વખતે હાથમાં પકડવા માટે પોતાની સુંવાળી સાડી આપીને જતાં. એટલે માતા પાસે જ છે એવી હૂંફ લાગે ને !



બાળકો માતાની પાસે રહીને ઉછરે છે તે દરમિયાન પોતાના જીવનના ઉમદા પાઠો શીખતા હોય છે. માતા ઝવેરબાએ સુંદર સંસ્કારોનું સિંચન કરીને બાળક અંબાલાલમાં ઉમદા ચારિત્ર્યનું ઘડતર કર્યું. જો માવજત સારી હોય તો છોડવો પણ સરસ જ ઊગે ને !



એક સાંજે અંબાલાલ મિત્રો સાથે રમીને ઘરે આવ્યા.



માતા તરફથી મળેલા આવા સંસ્કાર બાળકને મહાવીર બનાવે કે ના બનાવે ?



એક રાત્રે બાબક અંબાલાલને માંકણ કરડ્યા એટલે ઊંઘ નહોતી આવતી, તે પથારીમાં બેઠા થઈ ગયા.



કેમ દીકરા,  
આજે ઊંઘ નથી  
આવતી ?

ના મા,  
ઘરમાં માંકણ થયા છે.  
તમને નથી કરડતા ?

કરડે તો ખરા જ ને ! પણ માંકણ  
કંઈ પોતાનું ફજેટિયું\* લઈને થોડા  
આવે છે ?

એટલે ?

માંકણ કંઈ "અમને ભૂખ લાગી છે.  
અમને પણ કંઈ આપોને માઈ-બાપ!"  
એવું કહેતા વાસણ લઈને માંગવા  
થોડા નીકળે ?

પણ એ તો કરડીને  
લોહી કાઢે છે.

એ તો પોતાના ભાગનું જમી  
લે ને પછી ચાલી જાય.  
તેથી આપણાથી એને  
કંઈ મરાય ?

ના, મા ! એ ભલે લોહી  
પીને જાય. હવે હું એને  
મારીશ નહીં.

"મારાથી આ જગતના કોઈ પણ જીવને કિચિત્માત્ર દુઃખ ન હો" એવો ભાવ અંબાલાલના હૈયામાં નાનપણથી જ જાગ્યો. માતા પાસે બાબક અંબાલાલ હૃદયથી ભીંજાઈને આવો અહિંસાનો પાઠ શીખ્યા.

VsurxPwt - xeVeLk

\* ફજેટિયું એટલે ટિકીન



એક વાર ઝવેરખાને કંઈ કામ અંગે બહારગામ જવાનું થયેલું. એમના ફળિયામાં રહેતા પાડોશીએ અંબાલાલ માટે જમવાનું બનાવી આપ્યું.



રસોડામાં પહોંચી તો ગયા, પણ હજુ સુધી રાંધવાનું કોઈ કામ એમણે થોડું જ કર્યું હોય ! ડબ્બાઓ કાઢ્યા, વાસણો કાઢ્યા, હોશમાં ને હોશમાં મંડી તો પડ્યા, પણ બનાવવાનું કંઈ ફાવ્યું નહીં. રસોડામાં બધું વેરાયું ને વાસણોનો સારો એવો પથારો થયો !

બીજે દિવસે ઝવેરખા પાછાં આવ્યાં ત્યારે રસોડામાં બધું ઉથલપાથલ થયેલું જોયું. એમણે ગુસ્સે થવાને બદલે ખૂબ જ પ્રેમથી અંબાલાલને પાસે બોલાવીને માથે હાથ ફેરવ્યો.



બેટા, તારે પૂરીઓ બનાવવી હતી ને ? ચાલ, હું તને શીખવાડું.

ઝવેરખામાં માતા તરીકેના કેટલા ઉમદા ગુણો હતા ! તેઓ ક્યારેય અંબાલાલને વઢ્યા ન હતા કે ક્યારેય તેમના પર ગુસ્સો ઠાલવ્યો ન હતો. હંમેશાં પોઝિટિવ દષ્ટિ રાખીને એમના મનનું સમાધાન થાય એ રીતે પ્રેમથી અંબાલાલને સમજાવતાં અને શીખવાડતાં.



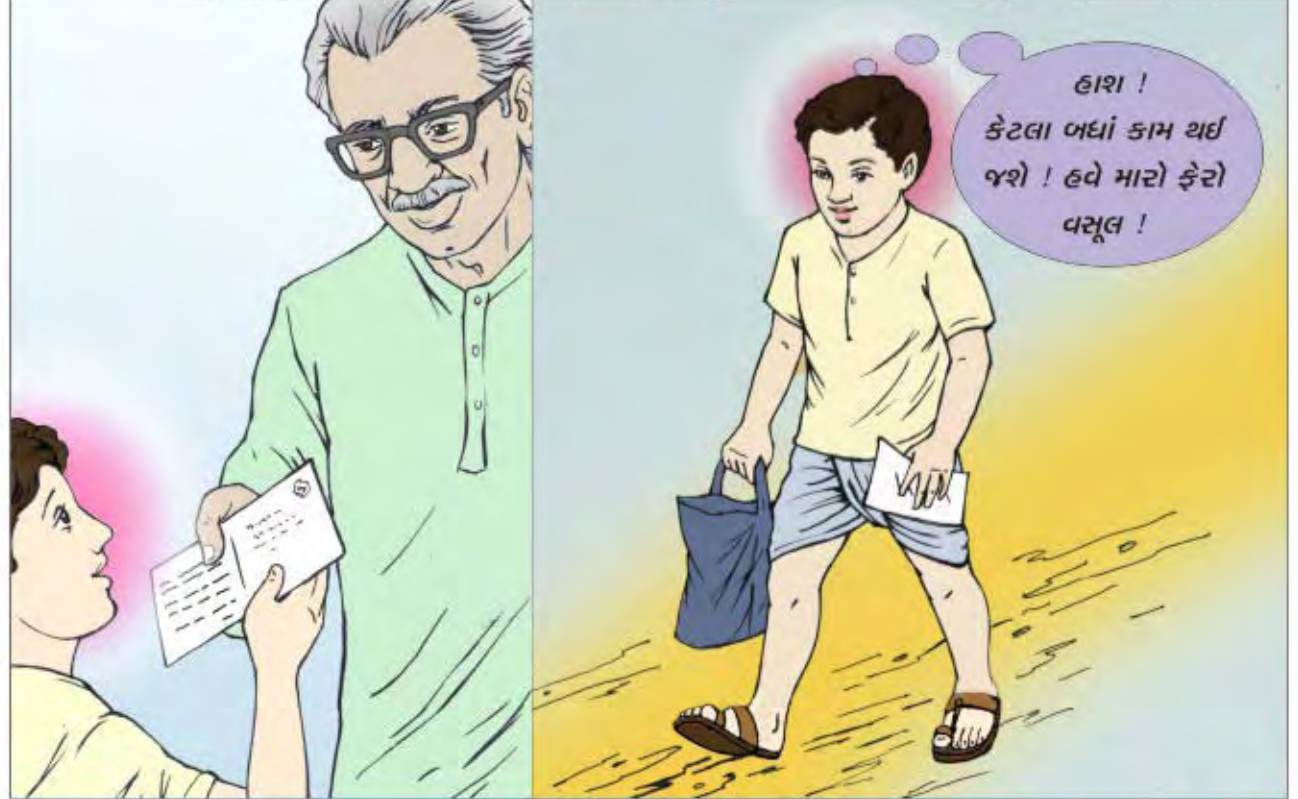
નાનપણથી જ અંબાલાલ મિલનસાર સ્વભાવના હતા અને ઓપ્લાઈવિંગ નેચર<sup>★</sup> ધરાવતા. માતાનો ઓપ્લાઈવિંગ નેચર અને ખાનદાનીનો ગુણ નાનપણથી જ અંબાલાલના વર્તનમાં ઉતરી આવેલો જોવા મળતો. કોઈને માટે પણ વસ્તુઓ લાવવા-મૂકવાનું કામ હોય તો તેઓ રાજીખુશીથી કરતા.



ચાર ફ્લાંગ દૂર બજાર છે. એટલું ચાલીને જાઉં અને ફક્ત આટલું જ લાવવાનું હોય તો લાવને, પાડોશીઓનું શાક પણ હું સાથે સાથે લાવી આવું, તો એમને જવું ના પડે ને એમનું પણ કામ થઈ જાય !







સૌનાં કામ કરી આપવામાં અંબાલાલને ખૂબ આનંદ આવતો. “જે મને ભેગો થાય તેને મારા તરફથી કંઈ પણ સુખ મળવું જોઈએ. નહીં તો મારું એને મળેલું શું કામનું ?” એવો એમનો પહેલેથી નિયમ હતો. નાનપણથી જ બીજાને સુખ આપવાની એમની ભાવના રહેતી.



એકવાર એક જ્યોતિષ ઘરે આવ્યો હતો.

અરે દેવી ! ત્રહ આપકા ઝચ્યા ઝહુત પુણ્યવાન હૈ. ખૂઝ નામ કરેગા. લેકિન ઈસકે લીઝે વિધિ કરવાની પડેગી.

હા, મહારાજ. મારા ઢીકરા માટે હું વિધિ કરાવીશ. શું ખરો આવશે ?

જયાદા કુછ નહીં. યહી કુછ સૌ - દેટ સૌ રુપૈયે લગેંગે.

તે વખતના સૌ રૂપિયા ઁટલે હાલના ૧૦૦૦ રૂપિયા થાય. ઁંબાલાલ તૌ પૂર્વભવૌનું ડેવલપમેન્ટ લઈને આવેલા. તેથી નાના હતા તૌય તેમનામાં ગજબની ઁંતર સૂઝ હતી.

વિધિ કરને સે તુમહારા કલ્યાણ હૌગા, ઝચ્ચે.

ના, મા. આપણે કૌઈ વિધિ કરાવવી નથી.

હું તૌ ભગવાનની ચિહ્ની લઈને આવેલૌ છું. મારું કલ્યાણ કરવામાં તમારી વિધિની જરૂર નથી.

હું મારું ભાગ્ય લઈને આવ્યૌ છું, ઁમાં કૌઈ વ્યક્તિ કે વસ્તુ ફેરફાર ન કરી શકે ઁવી ઊંડી સમજણ નાનપણથી જ હતી.



અંબાલાલ નાનપણમાં ખૂબ જ રમતિયાળ હતા. ઘરની પાછળનો વંડો કૂદીને તળાવ પર જતા રહેતા. તળાવમાં ન્હાતી ભેંસ ઉપર બેઠા પછી, હાથી ઉપર બેઠા હોય એવું લાગતું. !



નાનપણમાં તેમનું શરીર દ્રષ્ટપુષ્ટ હતું. રમતમાં ને રમતમાં આખું તળાવ તરીને સામે કિનારે પહોંચી જતા !





અંબાલાલ મિત્રો સાથે ઘણીવાર પેનોની રમત રમતા. એક ડબ્બીમાં પેનના ટુકડા દૂરથી નાખવાના. બધા મિત્રો ધારી ધારીને નાખે તો પણ સાતમાંથી ત્રણ-ચાર જ ડબ્બીમાં પડે, બાકીના ઊછળીને બહાર પડી જાય.



અંબાલાલ તો એમને એમ ધાર્યા વગર નાખે તો પણ પાંચેક ટુકડા ડબ્બીમાં પડે !



જો આપણે કર્તા થઈએ તો એકુંચ પેન ડબ્બીમાં ના પડે. આ મને ધારીને નાખતાં આવડવું નથી છતાંયે ટુકડા ડબ્બીમાં પડે છે ! એટલે ખરેખર કર્તા તો કોઈ બીજો જ છે.

એટલે ખરેખર આ જગતમાં બધું કરનાર કોઈક બીજું જ શક્તિ છે એવું એમની સમજમાં આવેલું.

એકવાર બાળક અંબાલાલે પિતા પાસે વાપરવા માટે ચાર આના માંગ્યા. પણ પિતાએ તેમને આપવાની ના પાડી.



આપો ને એને ! છોકરાને આમ શું કામ રડાવો છો ?

પરંતુ નાનપણથી તેઓ લાચારી સ્વીકારવા તૈયાર ના થતા. પોતાની મુશ્કેલીઓનો જાતે ઉકેલ લાવવાનું એમને ગમતું.



ના, બા તમારી સિફારિશની જરૂર નથી. એ તો હું માટું જાતે જ ફોડી લઈશ.

એવો સ્વતંત્રતાનો રણકો નાનપણથી જ એમની હિલચાલમાં પરખાતો.



અંબાલાલ મૂળથી ટીપ્પળી સ્વભાવના, પરંતુ સાથે સાથે નિરીક્ષણ કરવામાં પાવરદા ! એકવાર બિલાડી રસોડામાં પેઠેલી. અંબાલાલ તો જે માટલીમાં દહીં જમાવેલું, તે માટલીને જમીન પર ખુલ્લી મૂકીને તમાશો જેવા માટે સંતાઈ ગયા. દહીં બગડશે એની તો એમને પડેલી જ ન હતી.



દહીંની સુગંધ આવી એટલે તરત બિલાડીએ ખાવા માટે માટલીમાં મોં ઘાલ્યું. તળિયા સુધી પહોંચવા માટે જોર કર્યું એટલે એનું માથું માટલીમાં ફસાઈ ગયું ! પછી તો મોં પાછું બહાર કાઢતાં ના આવડે, એટલે મોટા પર માટલી પહેરીને ફર્યા કરે !



જોઈ, કેટલી ભૂંડી દશા થઈ તે ! ઊભી રહે તારી માટલી કાઢી આપું છું.



આ તો કેવી ફસામણ ! લાલચનો કેવો ખરાબ દંડ ભોગવવો પડે ! પણ બિલાડી આટલી હેરાન થઈ તોય બધું ભૂલી જવાની. ફરીવાર દૂધ-દહીંનું વાસણ દેખશે, એટલે ફરી વાર આની આ જ રામાયણ ! લાલચમાં ફસાઈને એમાં મોં ઘાલશે અને પાછું આપું દુઃખ સહન કરશે !

આ માણસો પણ મૂરખ નથી બનતા ? શિક્ષા થઈ હોય તોય તે વખતનું દુઃખ ભૂલી જાય અને એવી જ લાલચમાં ફસાઈને ફરી પાછી એની એ ભૂલ કરી બેસે ! પણ, મને તો જે ફસામણ થઈ હોય અને કડવું લાગ્યું હોય તે ક્યારેય ભૂલાતું નથી ! એ ફસામણમાંથી બચવા માટે હું તો કાયમ જાગૃત જ રહું.





અંબાલાલના મોટાભાઈનું નામ મણિભાઈ હતું. તેઓ ઉંમરમાં એમનાથી ઘણાં મોટા હતા. અંબાલાલ તો હજુ નાના હતા, ત્યારે મણિભાઈનાં લગ્ન થઈ ગયેલાં. તે જમાનામાં તો બહુ નાની ઉંમરમાં લગ્ન થઈ જતાં ! ઘરમાં એમના ભાભી આવ્યાં તે પણ નાની છોકરી જેવા જ ! પણ અંબાલાલને ઘરમાં પોતાનો રોક રહે એવું જોઈતું હતું. એક સવારે દૂધ પીતી વખતે એમનાથી રહેવાયું નહીં અને ખુદ પર ચઢ્યા.



બા, મને વધારે દૂધ આપો. આટલું ઓછું કેમ આપ્યું છે ?

ઓછું નથી બેટા. તારું અને ભાભીનું સરખું જ કાઢ્યું છે.



ના, પણ મને એમના કરતાં વધારે દૂધ આપો.

બેટા, મારાથી એને ઓછું ના અપાય.



બા, તમે મને અને ભાભીને સરખા ગણો છો ? મને વધારે ના આપો તો કંઈ નહીં, પણ એમને મારાથી ઓછું આપો.

એને ઓછું આપું તો એને બિચારીને ખોટું લાગે ને ? તારી મા તો અહીં તારી પાસે છે, પણ એની મા તો અહીં નથી. એને બિચારીને દુઃખ લાગે એવું મારાથી કંઈ કરાય ? એટલે મારે સરખું જ આપવું પડે.



ના, મને એમના કરતાં વધારે નહીં આપો તો મારે દૂધ નથી પીવું. હું તો આ ચાલ્યો !

અંબાલાલ તો રીસાઈને દૂધ પીધા વગર અંદરના ઓરડામાં ચાલ્યા ગયા. ઝવેરબા એમને મનાવવા ગયા નહીં. એટલે પછી થોડી જ વારમાં અંબાલાલને તો ચટપટી થવા માંડી.





અંબાલાલે સરવૈયું કાઢ્યું કે રીસાવાથી એમને કેટલો ફાયદો થયો ને કેટલું નુકસાન થયું ! આખા દિવસમાં ઓરડામાં એકલા બેસી રહેવાથી પોતે દૂધ તો ગુમાવ્યું જ ને સાથે સાથે બધા સાથે હસવા-બોલવાનું, રમવા જવાનું, નિશાળે જવાનું, બધું જ ગુમાવ્યું ને ! અંબાલાલને પોતાની ભૂલ જડી. “આ રીસાઈ જવું એ તો બહુ મોટો ખોટનો ધંધો છે !” ત્યાર પછી એ જિંદગીમાં ક્યારેય રીસાયા ન હતા.

વહુ અને દીકરાને એકસરખા ગણવાની કેવી અનેરી સમજણ હશે ઝવેરબામાં ! ઝવેરબા જેવાં ભદ્રિક અને સંસ્કારી સ્ત્રી ક્યાંય જોવા ના મળે ! એમનો પ્રતાપ એટલો હતો કે બા ઘરમાંથી બહાર જવા નીકળે કે પોળમાં આસપાસનાં દરેક ઘરમાંથી બધા બાને “જય શ્રીકૃષ્ણ” કહેવા બહાર નીકળે. એમને માટે સૌને ખૂબ જ પૂજ્ય ભાવ હતો. એમનું મોટું જોતાં જ દુઃખિયો સુખિયો થઈ જાય એવો તો એમનો પ્રભાવ હતો ! સૌ કોઈ એમને “દેવી” કહીને નવાજતા.



આ જોઈને અંબાલાલને મનમાં થવું કે બા પ્રત્યે સૌને આદર ભાવ એમના ઉત્કૃષ્ટ ગુણોને લીધે છે. મારે પણ જીવનમાં એમના જેવાં જ સંસ્કારી થવું છે.



સાત વર્ષના થયા, ત્યારથી અંબાલાલે શાળામાં ભણવા જવાનું શરૂ કર્યું. સ્કૂલના પહેલાં ચાર વર્ષ ગુજરાતી સ્કૂલમાં અને પછીના સાત વર્ષ અંગ્રેજી સ્કૂલમાં ભણેલા.



ભણવામાં ખૂબ જ હોશિયાર. શિક્ષક એક જ વાર બોલે, એટલામાં તો એમને બધું સમજાઈ જતું અને યાદ રહી જતું. ચતુર એટલા જ મસ્તીખોર પણ હતા. એટલે શિક્ષકોને એમની બીક લાગતી.

એમને રોક મારવાનું ગમતું. એટલે સ્કૂલમાં પણ જાણીજોઈને મોડા જાય ! શાળાનો ઘંટ વાગી જાય, બધા બાળકો ક્લાસમાં બેસી જાય, માસ્તર પણ ક્લાસમાં આવી જાય, પછી અંબાલાલ ક્લાસમાં પહોંચે.



મોટા થયા પછી અંબાલાલભાઈ કહેતાં “નાનપણથી જ રોક મારવાના મારા સ્વભાવ પાછળ જે અહંકાર ને આડાઈ હતા, તેને ઓળખીને કાઢ્યા ત્યાર પછી જ મારું અંતઃકરણ ખરેખર યોખ્ખું થયું.”



બાળક અંબાલાલ ઘણીવાર ભાઈબંધો સાથે ખેતરોમાં જતા.  
અને કેરી, જામફળ વિગેરે તોડીને ખાતા.



પરંતુ બધા મિત્રો તો તે ઉપરાંત પહેરેલા કપડાંમાં બાંધીને પોતાની સાથે ફળો ઘરે પણ લઈ જતા. અંબાલાલ ક્યારેય ફળો ઘરે લાવતા ન હતા. નાનપણથી જ એમનામાં લોભની પ્રકૃતિ બિલકુલ ન હતી.

અંબાલાલ જ્યારે નવ વર્ષના થયા ત્યારે એકવાર એમના દાદીમા આફ્રિકા જવા માટે રવાના થવાના હતા.



અરે ગલા, ચાલ,  
તારે મારી સાથે આફ્રિકા  
આવવું છે ?

ના, દાદીમા.  
મારે નથી આવવું.



અરે ચાલને !  
ત્યાં તને હરવા-ફરવાની  
ને ભણવાની ખૂબ  
મજા આવશે !

ના બા ! મને તો આ ભારત  
દેશને છોડીને બીજે ક્યાંયે જવાનું પસંદ  
નથી. એટલે જો તમે મને ત્યાં જવાની ફરજ  
પાડશો ને, તો હું બાવો થઈ જઈશ.

આમ કહી અંબાલાલે તો એવું નાટક કર્યું કે બધાએ એમને આફ્રિકા મોકલવાનો વિચાર પડતો મૂકવો પડ્યો. એમના હૃદયમાં ભારત ભૂમિનું માહાત્મ્ય નિઃશંક રીતે અને સ્પષ્ટપણે વર્તવું હતું.



અંબાલાલ દસ વર્ષના હતા ત્યારે એક રાત્રે ફળિયામાં એમના પિતાશ્રી મૂળજીભાઈ ઘસઘસાટ સૂતા હતા. ઝવેરબા અને અંબાલાલ પણ સૂવાની તૈયારીમાં જ હતા. ત્યારે અચાનક....



ઝવેરબાની દૃષ્ટિ મૂળજીભાઈ પર પડી. એક પાંચ ફૂટ લાંબો સાપ ફેલા માંડી પથારીમાં બેઠો હતો. ઝવેરબા બિલકુલ વિચલિત થયા નહિ અને ધીરજ ધરી. થોડા સમય પછી સાપ શરીર પરથી પસાર થઈ જતો રહ્યો.



ઝવેરબાએ મૂળજીભાઈને ઊઠાડ્યા અને આખી વાત જણાવી. અંબાલાલ આ બધું નિહાળી રહ્યા હતા.



જો હું ચીસ પાડત તો તારા બાપુજી જાગી જાત અને સાપ જોઈને ભયભીત થઈ જાત. સાપ પણ ગભરાઈને એમને કરડી જાત.

અંબાલાલને ઝવેરબાની ધીરજ અને સમતા પર ખૂબ માન થયું. આ રીતે એમને નાનપણમાં જીવનમાં આવતી મુશ્કેલીઓમાં કેવી રીતે સમતા રાખવી તેનો બોધ મળ્યો.



અંબાલાલ અગિયાર વર્ષના હતા ત્યારે એમના એક પિતરાઈ ભાઈ ગુજરી ગયા. મરનારના ભાઈઓ, 'ઓ મારા ભાઈ રે !' એમ બૂમો પાડીને એટલું જોરથી રડ્યા કે સાંભળીને અંબાલાલનું તો હૈયું ભરાઈ આવ્યું અને આંખોમાંથી આંસુની ધાર વહેવા લાગી. બધી સ્ત્રીઓ પણ સાડી મોટા પર તાણીને રડતી જાય અને છાતી કૂટતી જાય. અંબાલાલને તો ખૂબ લાગણી થઈ આવી.



ઓતારી ! મેં તો જે જોયું એને જ સાચું માન્યું ! આ તો ખાલી દેખાડો કરે છે. અંદરમાં તો કાંઈ દુઃખ લાગતું નથી આમને, ખરું પોલંપોલ છે આ જગત તો ! એટલે જ બધા આને "લૌકિક" કહેતા હશે ને ! આ દુનિયાના માર્ગ બધા લૌકિક કહેવાય. આ લૌકિકમાં ફસાયા તો માર્યા જઈશું, લોકોનું જોઈ જોઈને શીખવા જેવું નથી. મારે તો "અલૌકિક" માર્ગે ચાલવું છે.

અંબાલાલને નાનપણથી જ "લોકસંજ્ઞા"નું મહત્વ ન હતું. લોકોને જે સંસારી વસ્તુઓમાં સુખ લાગ્યું છે તેમાં એમને સુખ લાગતું જ નહીં.



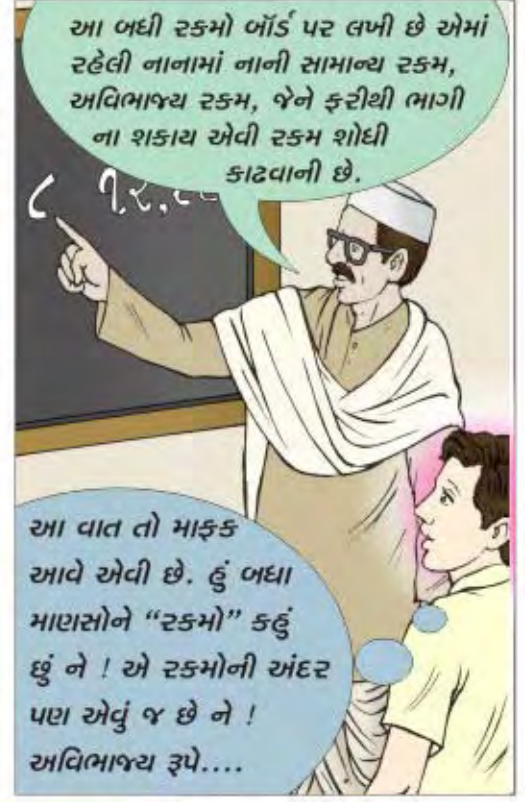
અંબાલાલ બાર વર્ષના થયા, ત્યારે તેમના ગળામાં નાનપણમાં ગુરુ પાસે કંઠી બંધાવેલી તે તૂટી ગઈ.



'ન ગુરુ' - ગુરુ વગરનો - એવા શબ્દને અપભ્રંશ કરીને લોકો 'નુગરો' શબ્દ વાપરતા, એવું પછી મોટી ઉંમરે એમની સમજણમાં આવેલું, પરંતુ સત્ય માર્ગ શોધવાની ધગશવાળા અંબાલાલને લોકસંજ્ઞાનો ડર ન હતો !



અંબાલાલ સાતમા ધોરણમાં હતા ત્યારે એકવાર સ્કૂલમાં માસ્ટર ગણિતનો વિષય ભણાવતા હતા.



ગજબ હતી અંબાલાલની અંતર દૃષ્ટિ ! આમ આટલી નાની ઉંમરે દરેક જીવમાત્રમાં અવિભાજ્ય રૂપે ભગવાન રહેલા છે એ શોધી કાઢ્યું.



અંબાલાલની સ્કૂલની નજીકમાં જ એક સંતપુરુષનો આશ્રમ હતો. સ્કૂલ છૂટ્યા પછી અંબાલાલ એ આશ્રમમાં સંતના દર્શન અને સેવા કરવા માટે જતા. ત્યાં સંતપુરુષની પાસે બેસીને તેમના પગ દબાવી આપતા. સંત તેમના પર ખુશ હતા. એક દિવસ સંત અંબાલાલને કહે છે...



જા બચ્યા,  
ભગવાન તુમકો મોક્ષ મેં  
લે જાયેગા.

મહારાજ, આ વાત મને  
ગળે ના ઊતરી.

હમણાં તો તું  
બાળક છે. ધીરે ધીરે તને  
આ વાત સમજાશે.

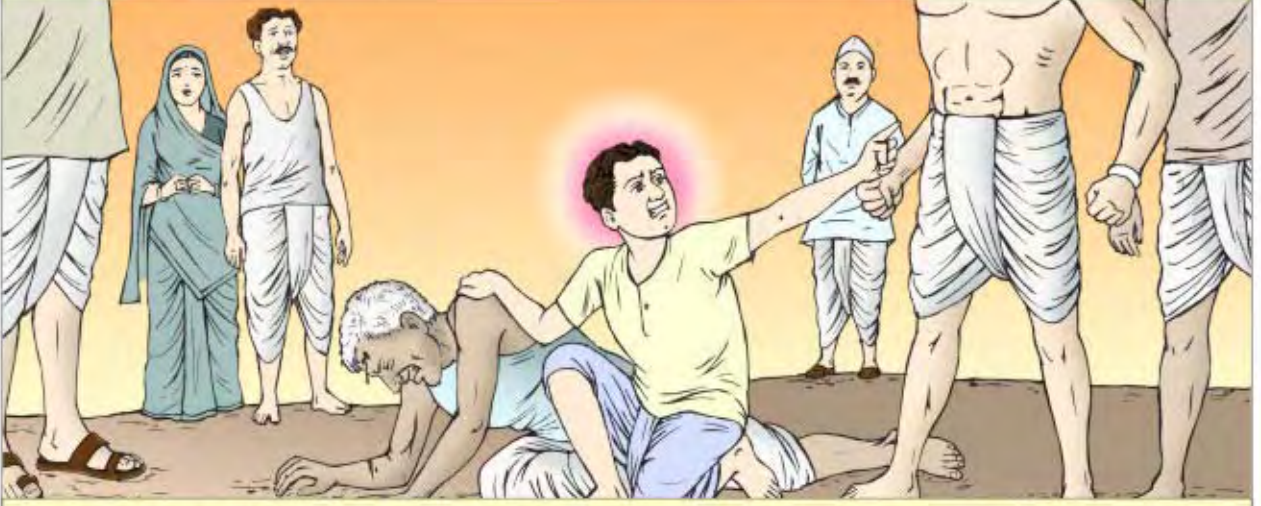
ભગવાન મોક્ષે લઈ જાય, પછી ત્યાં આગળ મને સરસ જગ્યા આપીને બેસાડે. પછી એમના ઓળખાણવાળા આવે તો 'ઊઠ અહીંથી' કહેશે. જો મોક્ષમાં પણ 'ઊઠ' કહેનારો હોય તો એવો મોક્ષ મારે નથી જોઈતો.

'ઊઠ અહીંથી'

તેર વર્ષની બાળ વયે અંબાલાલને આવી સ્વતંત્રતા જાગેલી. કોઈ ઉપરી પણ ના જોઈએ અને કોઈ અંડરહેન્ડ પણ ના જોઈએ. ભગવાન પણ માથે ના જોઈએ, એવો 'મોક્ષ' ખપે ! "મુક્તિનું" આવું સ્વરૂપ એમણે વિચારેલું. ત્યારે એમને ખબર ન હતી કે વીતરાગીનો મોક્ષ આવો જ હોય છે ! આપણી પોતાની ભૂલો જ "ઉપરી" થઈ જાય છે. એ ભૂલો જો આપણે ભાંગી શકીએ, તો પછી આપણો કોઈ ઉપરી છે જ નહીં. જ્ઞાની પુરુષ તરીકે મોક્ષની આવી સુંદર સમજણ એમણે જગત સમક્ષ ધરી છે.



નાનપણથી જ અંબાલાલના વિચાર અને વર્તન બીજાં કરતાં જુદા પડતાં. લોકો તો પોતાના ઉપરીને રાજી રાખ્યા કરે અને અન્ડરહેન્ડ પર દાદાગીરી કરે અને રોક જમાવે. પરંતુ અંબાલાલ ઉપરીની દાદાગીરી આગળ બળવો પોકારે અને અન્ડરહેન્ડનું રક્ષણ કરે. રસ્તે જતાં પણ કોઈ લટકતા હોય, તેમાં જે હાર્યો હોય, જેણે માર ખાધો હોય, એનો પક્ષ અંબાલાલ લેતા અને રક્ષણ આપતા. એમનામાં ગજબનો ક્ષત્રિય ગુણ વિકસેલો.



વળી તેઓ સ્પષ્ટપણે કહેતા કે જ્યાં સુધી આપણને, આપણાં હાથ નીચે કામ કરનાર વ્યક્તિ રાખવાની ઈચ્છા હોય છે, ત્યાં સુધી આપણને અન્ડરહેન્ડ બનાવનારા ઉપરી પણ મળતા જ હોય છે.

તેરમે વર્ષે અંબાલાલને “અસામાન્ય” થવાનો વિચાર આવ્યો.



સામાન્ય વ્યક્તિ બધા પોતે લાચારી અનુભવતા હોય, તકલીફમાં હોય, તેથી કોઈ સામી વ્યક્તિને ખરેખરી મદદ ના કરી શકે. મારે તો “અસામાન્ય” થવું છે, જેને કોઈ તકલીફ ના હોય. અસામાન્ય માણસ ફક્ત મદદ કરવા માટે જ હોય. એ જગતના બધા લોકોને મદદરૂપ થઈ પડે, એમની મુશ્કેલીઓમાં મદદ આપી શકે.



“સ્વતંત્રતાના ઉપાસક” અંબાલાલને પહેલેથી જ નોકરી કરવાનું નહોતું ગમતું. ધંધામાં ઓછા પૈસા મળશે, તો ઓછામાં ચલાવવાનું ફાવશે, પણ મારે ઉપરીની પરવશતા નથી જોઈતી એવું કહેતા. આથી શાળાના અભ્યાસ બાદ તેઓ મોટાભાઈની સાથે તેમના ધંધામાં જ જોડાઈ ગયેલા.





એકવાર એમનો નોકર ૧૨-૧૫ દિવસ માટે બહારગામ ગયેલો એટલે મોટાભાઈએ કહ્યું બધાં પોતપોતાના ગાદલાં જાતે પાથરે અને ઊપાડે. ત્યારે અંબાલાલને પણ પથારી જાતે ઊપાડવાની આવી.



આ ગાદલું રોજ ઊપાડવાનું ? કેટલું બધું ભારે છે ! એને ઊંચકું છું ત્યારે એમ લાગે છે જાણે આ ગાદલું જ આખું મારી ઉપર સૂઈ જાય છે ! તે વળી હું ગાદલાં પર સૂઈ જાઉં કે ગાદલું મારી પર સૂએ ? આવું ગાદલું વાપરવાનો શો અર્થ ?



આ પાઠ શીખ્યા, પછી અંબાલાલે રાત્રે ગાદલું પાથરીને સૂવાનું છોડી દીધેલું.  
પછી કાયમ સાદી શેતરંજી પર જ સૂઈ જતાં.



નાનપણમાં દારૂખાનું પણ તેમણે ફોડવું ન હતું. વળી મિત્રો પતંગ ચગાવતા હોય ત્યારે તેમની પાસે બેઠા હોય, પણ જાતે ચગાવવાનું મન ના થાય. એટલે નાનપણથી જ વસ્તુઓ ખરીદવાનો કે વાપરવાનો શોખ ન હતો.



અંબાલાલ તેર વર્ષના હતા, ત્યારે એમની પાડોશમાં એક વૃદ્ધ કાકા રહેતા હતા તે ખૂબ માંદા પડ્યા. આસપાસના ઘરોમાંથી બધા વારા બાંધીને એમની સેવાચાકરી કરવા આવતા અને એમની પાસે રાત્રે સૂઈ રહેતા. એક રવિવારે અંબાલાલે એમની સેવામાં રાત રહેવાનું માથે લીધું. સાડા દસ વાગે અંબાલાલે પેલા વૃદ્ધ કાકાને દવા પીવડાવી અને પછી સૂવાડી દીધા. ત્યાં તો લગભગ ૧૧ વાગે એમની પોળમાં એક કૂતરું રડી ઊઠ્યું. અંબાલાલ એ સાંભળીને એકદમ ઊભા થઈ ગયા.

ઓ બાપ રે !  
આજે જ ક્યાંથી આ કૂતરું  
રડવાનું થયું ? કૂતરું રડ્યું  
એટલે અત્યારે હવે નક્કી  
ચમરાજ આવશે અને આ  
વૃદ્ધ કાકાને ઉપાડી જશે !



અંબાલાલે આવી વાત એમના સંબંધીઓ પાસેથી સાંભળેલી. એ વાતમાં એમને શ્રદ્ધા બેસી ગયેલી કે રાત્રે કૂતરું રડે ને કોઈ માંદું હોય, તો તેને લઈ જવા ચમરાજ આવે. તેથી કૂતરાનો રડવાનો અવાજ સાંભળતા જ એમનામાં ભડક પેડી. “ચમરાજ” વર્ણન સાંભળેલું તેથી એવો ડર પેસી ગયેલો.



હવે શું થશે ? ચમરા  
આવીને કાકાને ઉપાડી જશે !  
મારે જાગતા રહેવું જોઈએ,  
નહીં તો ખબર કેમ પડશે ?

“ચમરાજ હમણાં આવશે” એવા ફફડાટમાં અંબાલાલને બિલકુલ ઊંઘ ના આવી અને ચમરાજ પણ ના આવ્યા. પેલા કાકા તો ઘસઘસાટ ઊંઘતા હતા. છેવટે છેક સવાર પડતાં થોડી વાર માટે અંબાલાલ ઊંઘી ગયા. પાછા ઝબકીને જાગ્યા, ત્યારે જોયું તો કાકા આરામથી ઊંઘતા હતા. સવાર થતાં બીજા એક પાડોશી સેવા માટે આવ્યા.

તમને ખબર છે ? આ  
“ચમરા”ની ભડક લોકોએ  
દાલી છે તે સાવ ખોટી છે.



રાત્રે કૂતરું રડ્યું હતું પણ “ચમરા” તો  
કંઈ કાકા ને લેવા આવ્યા નહીં,  
ખરોખર ચમરાજ નથી તો શું હશે ?

કેમ શું થયું ?

આ ઉપરથી અંબાલાલે શોધી કાઢ્યું કે  
“ચમરાજ” નથી પણ ખરેખર “નિયમરાજ”<sup>\*</sup> છે  
લોકોએ નિયમરાજમાંથી ચમરાજ બનાવ્યો છે.

અંધશ્રદ્ધા, ખોટી માન્યતાઓ અને અજ્ઞાનને ‘સાચી સમજણથી’ ભૂંસી નાખવાની  
શરૂઆત એમણે આ રીતે કરી.

\* નિયમરાજ - આ દુનિયા કુદરતના નિયમોને સાધીને ચાલે છે.



અંબાલાલ જ્યારે ૧૭-૧૮ વર્ષના હતા, ત્યારે એકવાર એમના મિત્ર જોડે સરકસ જોવા ગયેલા. ચાર-ચાર આનાની બે ટિકિટો લીધેલી. તેમાં ઈનામ જાહેર થયું ત્યાં એમનો ૧ નંબર પહેલો બોલાયો. ઈનામમાં એમને સાડી એકવીસ રૂપિયાની જાપાની સાઈકલ મળી.



એક ક્ષણનો પણ વિચાર કર્યા વગર આટલી સહેલાઈથી પોતાની વસ્તુ આપી દેવા કોણ તૈયાર થાય ? એમના જેવી ખાનદાની તો શોધી જડે નહીં !

એક વખત એમને શહેરમાં જવાનું થયેલું. ત્યારે બધા મિત્રોએ નક્કી કર્યું કે ઘોડાગાડીઓ કરીને નાટક જોવા જવું. તે દહાડે નાટકનો સવા રૂપિયો હતો.



આમા "કોણ પૈસા કાઢે ?" એવી રાહ જોતાં કંઈ થોડા ઊભા રહેવાય ? પૈસો વહાલો કે આજરુ વહાલી ? પૈસાનો વિચાર આવે તે આપણી ખાનદાની ના કહેવાય.



બધાની ટિકિટ અંબાલાલે કઢાવી. પણ પછી વિચાર્યું મોટાભાઈને પંદર રૂપિયાનો હિસાબ આપવો પડશે. નાટકની વાત છુપાવવા જુદું સાચું બોલવું પડશે. શું કરીશું ? આનો નિવેડો તો આવી જશે પણ આ સોદો ભારે પડી ગયો. મારા માનને સાચવવા માટે આ કર્યું પછી નક્કી કર્યું હવેથી નાટક જોવાનું બંધ.

અંબાલાલની એક ખાસિયત હતી કે એકવાર ભૂલ થાય તે ભૂલ ફરી ક્યારેય થઈ નથી.





અરે અંબાલાલ, રેડિયો મૂકને, આપણે ગીતો સાંભળીએ.

ના ભાઈ, રેડિયો સાંભળવા શા માટે મારો કિંમતી સમય ખરબાદ કરું ?

એ તો બધું ગાંડપણ કહેવાય. આ માણસો ખોલે છે એ રેડિયો સાંભળવાનો જ કંટાળો આવે છે ને ! એમની વાતો અને કહાણીઓ એ પણ રેડિયો જ છે ને !

એકવાર અંબાલાલ એક મિત્ર પાસેથી સેકન્ડ હેન્ડ ઘડિયાળ ખરીદીને લઈ આવ્યાં. પણ પછી તો ઘડિયાળમાં ટાઈમ જુએ અને “અરે, આ તો મોડું થઈ ગયું ! હવે શું થશે ?” એવું વારે વારે થયા કરે.

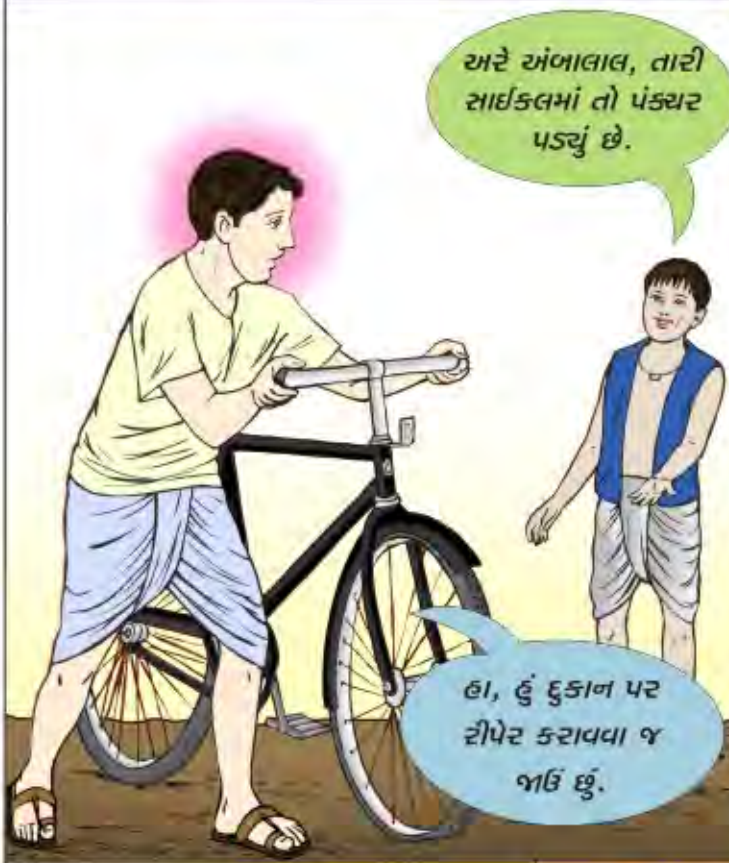


તેમાં વળી એક રાત્રે ઘડિયાળ પહેરીને માથા નીચે હાથ રાખીને સૂઈ ગયા, તે ઘડિયાળ કાન આગળ ટીક ટીક વાગ્યા કરતું હતું. એટલે બીજે દિવસે નક્કી કરી દીધું કે આ મને ના ખપે. જે વસ્તુ આમ દુઃખ આપ્યા કરતી હોય, તેનું બંધન શા કામનું ?





દણીવાર અંબાલાલ સાઈકલ ફેરવવા નીકળી પડતા. ખાવન રૂપિયામાં 'રેલે' કંપનીની સાઈકલ એમને માટે લીધેલી.



અરે અંબાલાલ, તારી સાઈકલમાં તો પંચર પડ્યું છે.

હા, હું દુકાન પર રીપેર કરાવવા જ જાઉં છું.



એમાં દુકાન પર શા માટે જવાનું ? પંચર તો ઘરે બેસીને જાતે કરી નખાય.

હા, પણ એવું રીપેર કરવાના કામમાં કેટલો બધો સમય જાય!



મારો તો એ શોખ છે. મને એવું રીપેરીંગ કામ ખૂબ ગમે છે.

હા, તમારું પણ આ દુનિયામાં જે બધી ચીજો છે, તે શીખવા માટે હું આવ્યો નથી. હું તો 'આત્મા' શીખવા આવ્યો છું. મને એ રીતે સમય બરબાદ કરવાનો ના પોષાય. એના કરતાં એ સમયમાં હું મારા આત્માનું ના કરી લઉં!

કેલેન્ડરનાં પાનાં ફાડવાના હોય,



કે ઘડિયાળને ચાવી આપવાની હોય



'આત્માની ઓળખ' એ જ જીવનનો મુખ્ય ધ્યેય છે, એવી જાગૃતિ એમને બાળપણથી જ હતી.

એવાં નજીવાં કામો પાછળ સમય બગાડવો પણ એમને પોષાતો નહીં.





અંબાલાલે પોતાને ભદ્રિક, રૂપાળી, ઓછું ભણેલી પણ પોતાને દબડાવે નહીં, એમના કહ્યા પ્રમાણે ચાલે એવી પત્ની કલ્પેલી. એમણે જેવી ડીઝાઇન ચીતરી રાખેલી, બરાબર એવાં જ પત્ની હીરાબા એમને મળ્યા.

તે જમાનામાં તો બહુ નાની ઉંમરમાં પરણાવી દેતાં. વળી લગ્ન પહેલાં તેમણે હીરાબાને ફક્ત એક જ વાર જોયેલાં અને માતા-પિતાને નજરથી સંમતિ આપેલી. તે વખતનાં રીત રિવાજ મુજબ ધામધૂમથી એમનાં લગ્ન થયેલાં. ચાર ઘોડાની ગાડીમાં બેસીને પરણવા આવેલા અને ક્ષત્રિય કુળના હતા એટલે વરરાજા તરીકે માથા પર સાફો બાંધેલો.



એમના સાસુને અંબાલાલ ખૂબ ગમી ગયેલા. સામૈયું કરતી વખતે હર્ષમાં ને હર્ષમાં એમને ઊંચકી લીધેલા.

વરરાજા અંબાલાલ માંહરામાં બેઠા અને થોડીવારમાં કન્યા હીરાબાને એમના મામા ચોરીમાં પધરાવી ગયા. અંબાલાલના માથા પર મોટો ફૂલોનો ખૂંપ મૂકેલો. તેના ભારથી પેલો સુંવાળો સાફો ખસી ગયો અને આંખ પર આવી ગયો. તેને કારણે હીરાબા બરાબર દેખાયા નહીં. પછી એમણે ધીરેથી સાફો ઊંચો ચઢાવ્યો અને ફૂલ ખસેડીને હીરાબા તરફ જોયું.



લાગે છે તો રૂપાળા ! પણ આ અત્યારે પરણવા બેઠાં તો છીએ, તે મંડાયું તો ખરું, પણ તેના પરિણામ રૂપે છેવટે બેમાંથી એક રંડાશે\* ખરું ને !

આટલી નાની ઉંમરે, જ્યારે પોતાનાં લગ્નનો મોહ અને કેફ ફરી વળ્યાં હોય, ત્યારે આવો રંડાપાનો વિચાર કોઈ વિરલાને જ આવે ને ! ત્યારથી જ કેટલી વૈરાગ્ય સભર અને મોહરહિત દષ્ટિ હતી એમની !

\* રંડાશે - પતિ અથવા પત્નીમાંથી એકનું વ્હેલું મૃત્યુ થઈ જવું.



આ રીતે ગૃહસ્થ જીવનના ઊંબરા પર પગ માંડતા અંબાલાલનું બાળપણ કેટલું નિરાળું તરી આવે છે ! ભગવાનની સારી ઓળખ મેળવીને તેમને પ્રાપ્ત કરવાની તેમની જિજ્ઞાસા ડગલે ને પગલે તેમના વિચારો અને વર્તનમાં દષ્ટિગોચર થાય છે.

ભગવાનને પ્રાપ્ત કરવા માટેની વૈજ્ઞાનિક સમજણ 'અકમ વિજ્ઞાન' દ્વારા જગત સમક્ષ રજૂ કરનાર જ્ઞાની પુરુષ અંબાલાલ મૂળજીભાઈ પટેલે કઈ રીતે એમનું ગૃહસ્થજીવન વીતાવ્યું હશે અને તેની સાથે સાથે કઈ રીતે ભગવાનની ખોજ આગળ વધારી હશે, તે જાણવા માટે એમના જીવન પ્રસંગોના આગળના ભાગ વાંચવા આપને જરૂરથી ગમશે ને ?

હવે પછીની પુસ્તિકા 'દાદા ભગવાન' ભાગ-૨ માં તમે જોશો....



★ જય સચ્ચિદાનંદ ★





## બાળવિજ્ઞાનની અન્ય પ્રસ્તુતિઓ



Games  
Stories  
Articles  
Videos  
Kids' songs  
Drawing by kids  
Latest Updates  
And much much more...

Visit [kids.dadabhagwan.org](http://kids.dadabhagwan.org)



પગલ ફન



સ્ટોરી બુક



મન્યલી મેગેઝીન



એક્ટિવિટી બુક



પિક્ચર બુક







દાદા ભગવાન આધુનિક કળિકાળના એક અજોડ આત્મજ્ઞાની પુરુષ હતા. તેઓ બાળપણથી જ લૌકિક માન્યતાઓ અને અંધશ્રદ્ધાઓમાં તણાઈ જવાને બદલે 'સચી સમજણ' પ્રાપ્ત કરવાની શોધકવૃત્તિ ધરાવતા હતા. તેઓના રોજિંદા જીવનના કેટલાય સામાન્ય પ્રસંગોમાં પણ તેમનો અસામાન્ય વૈજ્ઞાનિક દષ્ટિકોણ તરી આવે છે.

